

באר

ה"אור החיים הקדוש"

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש

אלוהים בידיו

כתקנת מורינו הגה"צ רבי

שליט"א

פרשת וישב פ"ד

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת וישב פ"ד

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש כמקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בודרמן שליט"א

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו וקנת פסים: (ל"ד ג')

וישראל אהב וגו'. הקדים לתת טעם למשטמתם של אחים לאח קטן ואמר **וישראל וגו' פי'** כי הגם שיוסף הוציא דבת אחיו אף על פי כן לא היה דבר רע יוצא כי היו האחים מתווכחים עמו ומוכיחים אותו וסרה קנאתם אלא לצד כי נוסף דבר זה שאהב ישראל וגו' מכל אחיו פי' יותר מכלן יחד, גם פרסם האהבה והודיעה להם במה שעשה לו כתונת פסים והרי זה מגיד שידעו וידע אביהן שידעו, והוא אומר ויראו אחיו כי וגו', ומעתה בבוא השנאה לא היה לה תקוה לתקן ולשום שלום, והוא אומר וישנאו אותו פי' ממה שקדם מעשיו שהביא דבתם רעה ולא יכלו וגו' לצד רואים כי הוא אהוב מכולן לאביו אין מציאות להתווכח עמו כי דבריו יצדקו ולא דבריהם וכיון שאינם יכולין להעמידו בתוכחת מגולה שיכלם על אשר עשהו ולא ישוב עוד בדבר הזה אין מציאות לחזור בו. והוא אומר ולא יכלו דברו בקושי לשלום פירוש לעשות באמצעות זה שלום:

ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו: (ל"ד ה')

ויחלום יוסף וגו'. צריך לדעת למה היה יוסף מגדיל השנאה במה שהיה מספר חלומות גדולתו מגידות, ומה גם אחר יודעו כי הוא שנאו בעיניהם כאומרם ז"ל (נ"י פ"ד) בפסוק ויאמר לו הנני שמסר עצמו למיתה. ואולי כי נתכוון להודיע אותם כי מן השמים העלוהו למעלה ומעשה יעקב היא בהסכמת עליונים ומזה יחדלו משנאו אותו:

או יכוון להודיעם כי עדיין יצטרכו אליו ויבואו וישתחוו לו, ואולי כי בידעם כן ירחיקו השנאה לבל ינקום מהם לעת יפלו לפניו, כי השבטים יכופו ראשם לגזירת אל עליון ו למ צב י י ה:

או יכוין לקרב הלבבות יחד, והוא על דרך אומרם בפרק הרואה (ס"ג) כי כל החלומות הולכים אחר הפה. ואמרו עוד שילך אצל מרחמי ליה (נ"א ט"ז) ויפתרונו לו ויוסף חשב שבספרו חלומותיו להם ידונו בעצמן כי לבו שלם עמהם כמשפט האחים האהובים. ולצד שקדמה שנאה וקנאה ננעלו שערי האהבה בלבם והיו דנים הכל להשתוררות עליהם וכו':

ויחלום יוסף וגו'. הכתוב יעיד עליו כי חלם לשלול חשד שהיה בודה מלבו שחלם להשתרר עליהם, גם בחלום ב' הודיע הכתוב (פסוק ט') ויחלום להצדיק דברי יוסף:

ויגד לאחיו. פי' שחלם חלום טוב שבזה היו בעיניהם קשים כגידיים, ולא הזכיר הכתוב החלום כי הוא שאמר בסמוך שמעו נא, ואין לומר שהיה חלום אחר שאם כן למה לא הודיעו הכתוב, ואם לצד שלא נתקיים למה יספר הכתוב חלום שוא ידבר. ואם להודיע סיבת השנאה הנה יספיק הקודם וב' החלומות, אלא

ודאי שהוא החלום שאמד בסמוך ומתחלה אמר להם סתם חלום מעלה חלמתי ולצד שלא היו רוצים לשמוע לו חלמו לצד שנאתם הפסיק בסיפור והיה מחלה פניהם לשמוע לו ואמר שמעו נא וגו':

ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי: (ל"ד ו')

שמעו נא החלום. טעם אומרם נא. למה שפירשתי שלא היו רוצים לשמוע אמר להם נא לשון בקשה:

או ירצה על דרך אומרם ז"ל (נלמט נ.) כי עיקר פתרון החלום הוא דוקא ביומו ולא ביום אחר, ולזה מתענין תענית חלום אפילו בשבת ואינו נדחה ליום אחר, לזה אמר נא פי' עתה ולא תאחרו לזמן אחר כדי שיתקיים. גם יכוין לומר להם לבל יחשבו אותו כי כבר הלך לרחמיו וידידיו וספר להם החלום ופתרונו לטובה הגידו וכפי זה בטלה מחשבתו הטובה שחשב לקרב לבבות אחיו כמו שפירשתי בפסוק שלפני זה, כי אין הוכחה שבחזקת אוהבים הם כי כבר קדם עיקר הפתרון ופתרוהו לטובה אות לזה לא חש לבוא אצלם שהגם שיפתרוהו לרעה כבר נתקיים כפתרון הראשון, לזה אמר נא. ואם תאמר והלא אמרו בהרואה (ס"ג) אמר רבי בנאה פעם אחת חלמתי חלום אחד והלכתי אצל כ"ד פותרי חלום שהיו בירושלים ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה וכולם נתקיימו בי ע"כ. אולי דוקא שאין הפתרונים סותרים אבל אם הם סותרים אין פותר שני מוציא מפתרון ראשון, וחש יוסף שידונו אותו בזה ואמר שמעו נא פי' עתה הוא מספר הדבר ולא קודם ספרו לזולת:

החלום הזה. אומרם ה"א הידיעה, להיות שכבר הגיד להם שחלום חלם ולא פירש החלום וחזר לומר שמעו נא החלום הזה שהגדתי לכם שחלמתי:

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין. לאלמתי: (ל"ד ז')

וסנה לנחננו וגו'. אמר ג' פעמים והנה. דע כי החלום אשר יהיה מראה הנבואה והודעה מהמודיעים שלפני ה' האות והמופת הוא אם יהיה החלום לחולם בהיר וצהיר כיום יאיר שיהיה הדבר בעיניו כאלו הוא בהקיץ ממש בא האות והמופת להודיע כי מחזה שדי יחזה כי החלומות אשר צעירים ישחקו בו יהיה בלבול הרעיון והגזמת הנדמה, על כן ספר יוסף ואמר והנה בכל פרט שכל דבר שהראוהו היה ברור בעיני שכלו כאילו היה רואהו עתה שהוא בהקיץ בהשלמת דעתו ואין זה אלא חלום צודק:

וסנה לנחננו וגו'. הראוהו בחלום האלומות הם חבילות חבילות של מצות שעושים כולם יחד והראוהו שחבילתו יותר מתקוממת מכולן במעשה שעבר עליו עם אשת פוטיפר, וגם נצבבה שהיה שליט וניצב על כל ארץ מצרים, ועוד שכל האלומות של האחים

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת וישב פ"ד

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חֲלַמְנוּ וּפְתֵר אֵין אַתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא
לֵאלֹהִים פְּתָרְנִים סִפְרוּ נָא לִי: {מ"ה}

וַיֹּאמְרוּ וְגו' וּפְתֵר חַיֵּינוּ מוֹתוֹ. פ"ד אין פותר במציאות לפותרו
בשום אופן, וזה היפך מהאמור בפרעה (מ"ח) ואין פותר אותם פ"ד
שהיו פותרים אלא לא פתרו את החלום פתרון המתקבל:

הלל לאלהים פתרונים. רוצה לומר כי הוא יפתור ונתחכם שלא
יחשבוהו כי מתגדל בדבר ואמר כי ה' יש לו פותר חלומות הרבה
והוא אחד מהם, והוא אומר ספרו נא לי:

עוד נתכוין באומרו פתרונים לשון רבים על דרך אומרם בהרואה
(נ"ג) כי כ"ד פותר חלומות היו בירושלים ופתרו חלום של רבי
בנאה ומה שפטר זה לא פטר זה וכולם נתקיימו ע"כ. וזה הוא
אומרו לאלהים פתרונים פ"ד שימצא לחלום הרבה פתרונים וכולם
צודקים. ודקדק לומר תיבת נא לב' טעמים הא' כי פתרון החלום
לא יצדיק אלא אם יפתרונו ביומו ולא לאחר זמן כי כל דברי החלום
יכוננו יחדיו ביומו, וכמו כן תמצא שאין מתענין טענית חלום אלא
ביומו ואפילו בשבת (נ"ג) לזה אמר ספרו נא לי פירוש עתה
לשלול שלא יאחרו עד יום או יומים אחר שיוסר עצבון נפשם:

וטעם ב' על דרך אומרם ז"ל (פ"ק) כי החלומות הולכים אחר
הפה ולזה חש יוסף שיקדימו לספר תלומותם לזולת מבלעדיו
ויתקיים פתרון הזולת לזה אמר ספרו נא פ"ד עתה ספרו לי כדי
להקדים פתרונו. והגם שאמרו בפ' הרואה כי כ"ד פותר חלומות
היו בירושלים וכולן פתרו חלומו של רבי בנאה וכמו שכתבנו
בסמוך. אומר אני כי דוקא אם לא יהיו הפתרונים סותרין זה את
זה אבל אם היו סותרים כמו שתאמר ראשון יאמר כי יוציא והוא
מהמשמר לגדולה ושני יאמר שם ישב עד מות אין מתקיים אלא
ראשון, ולזה אמר יוסף ספרו עתה שבזה יבטח כי יתקיים פתרונו:

וְלֹא זָכַר שֵׁר הַמְּשָׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ: {מ"ג}

וְלֹא זָכַר שֵׁר הַמְּשָׁקִים וְגו'. פ"ד הגם שלא שכחו בתחלה לא זכר
שמו כאשר צוה עליו יוסף דכתיב (י"ד) זכרתני:

ועוד מודיע הכתוב ששכחו גם מלבו. והכוונה בזה כי לצד
שהחליט שלא לזכרו נשכח מלבו כי אם היה בלבו ובדעתו צד
אחד לזכרו באמצעות זה היה קצת נזכר אלא לצד החלט הדבר
נשכח ממנו (מלבו). ואולי ירמוז עוד וישכחהו שהיה משכחהו
מלבו ומדעתו עת עלות על זכרונו עד עת קץ שפקד ה' את יוסף
ויזכרהו, ואולי שירמוז באומרו וישכחהו על זה הדרך וישכח הוא
אבל הקדוש ברוך הוא לא שכחו ויזכרהו לטובה ויהי מקץ וגו' ואז
שר המשקים זכר אותו בעל כרחו:

מוכנעים ומושפלים לפני זכותו של יוסף כי הוא דבר המעמיד
לכולן, וזן ופרנס אותם, ונתכוון להודיעם זה אולי יסירו שנאתם
ביודעם הדברים:

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצֻלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי: {ל"ט ב'}

וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. הנה יסדר הכתוב הדרגות המעלות
אשר העלה ה' אותו, כי מקודם כשקנאו נתנו לעבוד עבודת עבדים
העובדים עבודת חוץ כי הגדולים לא יעמידו לשרת בבתיהם אלא
אשר יהיה איש ראוי ומצליח, ולזה צוה ה' אתו את ההצלחה וזוה
היה בבית אדוניו המצרי משומרי הבית, והוא אומר ויהי בבית
אדוניו ולא בשאר עבודות, ועוד לו מדרגה אחרת כשראה אדוניו
וְגו' וישרת אותו פירוש יחדו לשרת אותו ביחוד שבזה היה חשוב
ולא יחיה חיי צער כחיי העבדים השפלים. ועוד לו ויפקידהו על
ביתו הרי זה קנה מעלה על כל קנין אדונו. ועוד לו ויעזוב כל אשר לו
וְגו', ועוד לו שלא ידע אתו וְגו' שלא היה יודע הנכנסים והיוצאים
ונעשה הוא שליט פירוש מיירדומ"ו בלע"ז בכל קנין המצרי:

אֵינְנו גְּדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמְּנֵי וְלֹא חֲשַׁף מִמְּנֵי מֵאוֹמֶה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֶשֶׁר
אֶת אֶשְׁתּוֹ וְאִיךָ אֶעֱשֶׂה הָרַעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחֲטָאתִי לֵאלֹהִים: {ל"ט ט'}

כֹּאשֶׁר אֶת חֲטָאוֹ. פ"ד לא שחשך אותך ממני בצו לצו אלא
לצד שאת אשתו הוא הדבר המחשיך אותך ממני. או לשלול צד
המעלה:

וְאִיךָ אֶעֱשֶׂה וְגו'. פ"ד כי בזה אני מפסיד כל הטוב המושג אצלי:
ועוד אני מחסיר עצמי ממקור הנשמות כי דבר זה הוא אסור גם
לבני נח, והוא אומר וחסאתי לאלהים:

ועוד ירצה כי אין לה לטעון כי תסתיר הדבר ולא ידע אדוני
ונמצא עומד במצבו באין מחסור, לזה אמר וחסאתי לאלהים והוא
שעשאני במצב זה וממנו לא יסתיר דבר ונמצא מפסיד מצבו הטוב:

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָיו שֵׁר בֵּית הַסֵּהר: {ל"ט כ"א}

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָיו שֵׁר בֵּית הַסֵּהר: {ל"ט כ"א}

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָיו שֵׁר בֵּית הַסֵּהר:
יושפע הנסמך מהמשרה שכינתו ממה שבו, וידוע הוא חן המקום
ברוך הוא כי הוא מקור החן, והוא אומר ויהי ה' את יוסף וזוה ויט
אליו חסד פירוש ממילא, ואומר ויתן חנו להיות כי לא תרגיש
בחינת הרע במתק החן לזה הוצרך ה' להרכיב בעין שר בית הסוהר
אמצעי לערב אליו חן צדיק, והוא אומר ויתן חנו בעיני וְגו' והבן:

לעילוי נשמת
הרה"ח ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א